

DARKNESS in LIGHT

SEBASTIAN FAGERLUND
VIOLIN CONCERTO · IGNITE

PEKKA KUUSISTO
FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
HANNU LINTU

A black and white portrait of a man with dark, wavy hair, wearing a dark jacket over a dark t-shirt. He is standing in a doorway, looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is dark and indistinct.

SEBASTIAN FAGERLUND

FAGERLUND, SEBASTIAN (b. 1972)

VIOLIN CONCERTO 'DARKNESS IN LIGHT' (2012) (Edition Peters) 26'38

Commissioned by the Tampere Philharmonic Orchestra. Dedicated to Pekka Kuusisto

1	I. <i>Energico</i> –	11'59
2	II. <i>Lento intenso</i> –	8'34
3	III. <i>Bruscamente</i>	5'15

IGNITE for orchestra (2010) (Edition Peters) 29'31

Commissioned by the Finnish Broadcasting Company (Yleisradio Oy). Dedicated to Sakari Oramo

4	I. <i>Presto, furioso</i> –	4'09
5	Interlude I. <i>Espressivo</i> –	0'50
6	II. <i>Energico, molto ritmico</i> –	7'00
7	Interlude II. <i>Espressivo</i> –	1'05
8	III. <i>Lento misterioso, molto calmo</i> –	11'38
9	Interlude III. <i>Intenso</i> –	0'36
10	IV. <i>Esaltato</i>	4'13

TT: 56'56

PEKKA KUUSISTO *violin* [tracks 1–3]

FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA

HANNU LINTU *conductor*

Sebastian Fagerlund, born in Finland in 1972, is one of the spiritual post-modernist composers who, with their orchestral works, explore the modes of being that are found in the 21st-century world. These composers are receptive ‘earwitnesses’ to modern culture, sculpting our existential experiences into a sounding shape. Fagerlund’s music is characterized by incessantly flowing, layered soundscapes, in which forceful, angular figures and static, brooding motifs trace out strong lines or exist as independent blocks. This results in the impression of inexorable processes, natural or mechanical, indifferent to those who find themselves at the centre of the events.

His compositions are often shaped like journeys into the inner being, in the course of which we encounter unknown forces, Kafkaesque nightmares and austere contemplations, destructive maelstroms and regenerating tissue. His style can be characterized as ‘magic realism’: elements of surreality are combined with factual narrative. Beneath the surface we perceive a continuous feeling of transformation.

By drawing upon the symphony orchestra’s spectrum of colours and extreme range, his music reflects not only the traditions of impressionism, modernism and post-minimalism but also a good ear for timbre-oriented musical genres, from cool jazz to ambient music. Likewise the composer takes into account the more physical elements of music: the beat and the decibel count. We hear incessant motifs, machine-like rhythmic figures and violent avalanches, which hint at Stravinskian primitivism and musical multiculturalism ranging from heavy metal to big band.

An openness to different musical traditions, musicianly ‘groove’ and an attitude that emphasizes the communality of art unite Fagerlund with Pekka Kuusisto, to whom the **Violin Concerto *Darkness in Light*** (2012) is dedicated. Kuusisto’s skill as a violinist and their artistic collaboration fuelled the compositional process.

The concerto begins with pitch-black motion in the orchestra, making use of – for example – the throbbing of the tuba, bass clarinet and timpani. From within this

antimatter the solo violin rebounds into a shaft of light cast by the fluttering woodwinds, cymbals and tubular bells. And thus the soloist's journey into the orchestra's cosmic purgatory begins.

The violin grapples as if in perpetual motion, and descends into the abyss of micro-intervals. Its triple and quadruple stops are like straight and hooked punches aimed at the beats of the bass drum. It reaches impossible heights by means of harmonics, and bounces off the edge of inaudibility. It tunes in to the ratios of the universe and whistles through glissando trills as if electrified.

The composer has spoken of the soloist's Don Quixote-like struggle against the orchestra's different and various-sized machines. The challenge is divided into scenes, punctuated by pings, swishes and 'exclamation marks' on one and the same note. The impression is as if the soloist was proceeding from one reality to another parallel one. The journey is an arduous one – but, nevertheless, the violin's picaresque virtuosity also radiates joy: the irresistible appeal of incomparable mastery.

The first movement culminates in a cadenza in which the soloist has the opportunity to improvise freely, which Kuusisto takes with enthusiasm. The cadenza begins in a meditative setting, somewhat in the manner of a Japanese garden. Then it flails and grinds in ever stranger sounds, as if the bow were an aerial and the violin a radio, picking up wondrous messages from another star.

The second movement is the work's slow centrepiece, a subconscious entity like Tarkovsky's *Solaris*, in which we hear strange scales, the desolation of open-sounding intervals and the sound of mysterious brass flying past. The direction is downward, inward, towards the core. The music falls apart into a very quiet state where all that can be heard is the friction between mind and matter – bare existence.

The third movement returns to earth. The soloist's abrasive motifs and the orchestral groupings are placed in a broader perspective. The strings' glissandos and the glockenspiel's chromaticism wrench up like a film camera moving up and zooming

out. The momentum increases, and for a moment the soloist seems to roam through the world's violin concerto repertoire. The epilogue makes the listener stop and think; it is reduced to the essentials.

According to the composer, the concerto's title refers to the subtle narrative style of the Japanese author Haruki Murakami (b. 1949), which mixes reality and the surreal. At the same time the name illustrates the music's way of transcending distinctions. Darkness and light, tonality and atonality, orchestra and soloist, community and individual, destruction and renewal – there cannot be one without the other.

Light and darkness are traditional allegorical representations of life and death. As Murakami's character says in the novella *Firefly* (*Hotaru*; 1983): 'Death is not the opposite of life, but a part of it.' Death illuminates life because being reminded of it intensifies the present moment.

The orchestral work *Ignite* (2010) is also dark in mood. Here the composer has spoken of his predilection for spiral form. The form circles around a central point that is embodied in the work's opening eruptions. In the course of the work we confront these materials time and again as if from the point of view of a continually expanding orbit; the direction of the spiral movement can also be reversed. This idea is found in the Violin Concerto as well.

In *Ignite* a huge spiral winds from the outer edge (movements I–II) to the middle (III) and then out again (IV). As the composer has explained, the further 'in' we travel, the more peaceful the music becomes. Sometimes the music dies away into gas-like, ominous interludes. The spiral can also be heard in the whirling imagery: spinning rolls, rings of repeated figures, whirlpool sounds, twisting scales, rising and falling figures and the dizzying sounds of the harp, marimba, bells and gongs.

The spiral has fascinated mankind, from ancient religions to modern science. It is a natural phenomenon that is found everywhere: in mussel shells, fingerprints,

whirlwinds, DNA, the structure of galaxies and so on. It symbolizes the cosmic power that links everything together, the riddle of the origin of life and of existence. No wonder that it is also an image for dizziness, hypnosis and fainting. And of eternity, death and hell. And of growth, creation and renunciation. Likewise, the many references to other styles and aesthetics in *Ignite* express a unifying character that is associated with the spiral.

Ignite begins as if it had already been in existence: a vortex hurls us straight into the middle of frenetic motion. We gain an impression of vast space, hearing sucking swallowing sounds, numbing mechanical noises, bacchanal rhythms and floating ripples. In the second movement we hear images of falling, smouldering fire sounds, an oriental cor anglais, Latin-style galactic dances, chords louder than a human being can produce and other *film noir*-style science-fiction impressionism – a sort of *Blade Runner* pasturale.

The third movement plummets towards a complete halt. Suddenly we hear just the bass clarinet, tuba, timpani, harp and double bass. This moment of darkness is a sounding grave, a *tombeau*. The emptiness distantly recalls the song *Sorrow, come!* by John Dowland (1563–1626). We cannot see the centre of the melancholy, in the same way that we cannot actually see a black hole, just observe its influence on its surroundings.

The noise of the finale cuts off suddenly; the broadening spiral does not end, but is thrown out into the realm of inaudibility.

According to the composer, the work's name refers to the constant collision of ideas that 'ignites' new energy; on the way we pass the same points various times, but at different angles of incidence. The spiral is the energy's focus, collector and liberator, always regarded as a healing power.

BIS has previously issued orchestral works by Fagerlund on the disc *Isola* (BIS-1707 SACD; 2011), which contains – in addition to its title work (2007) – *Partita* (2009)

and the Clarinet Concerto (2006). The neo-surrealist chamber opera *Döbeln* (2008–09) is also available (BIS-1780 SACD; 2010). Among Fagerlund's other orchestral works are concertos for the guitar (*Transit*, 2013) and bassoon (*Mana*, 2014) and a new work to be premièred in Bergen in the autumn of 2015.

© *Susanna Välimäki* 2014

Described by *The Guardian* as 'a violinist whose rare gift is to become rather than perform the music he plays', the Finnish violinist **Pekka Kuusisto** is internationally renowned for his fresh approach to the repertoire. An advocate of new music, Kuusisto premiered Sebastian Fagerlund's Violin Concerto and regularly collaborates with composers such as Nico Muhly and Thomas Adès.

In addition to his performances as a concerto soloist, Kuusisto regularly directs from the violin and engages with performers across the artistic spectrum, with unique collaborations including the juggler Jay Gilligan and the folk musician Sam Amidon. Finnish traditional music serves as a source of inspiration, greatly influencing his approach to the violin.

Kuusisto is artistic director of award-winning 'Our Festival', based in Järvenpää, Sibelius's home town. He is a recipient of the Nordic Council Music Prize, and his residencies have included the Aldeburgh Festival and the Robeco Zomerconcerten of Amsterdam's Concertgebouw. He plays a Giovanni Battista Guadagnini violin of 1754 kindly loaned by the Finnish Cultural Foundation.

The **Finnish Radio Symphony Orchestra** (FRSO) is the orchestra of the Finnish Broadcasting Company (Yle), with a mission to promote Finnish musical culture. Founded in 1927 as an ensemble of ten players, it grew to symphony orchestra strength in the 1960s. Its current chief conductor is Hannu Lintu, whose illustrious predecessors include Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka

Saraste and Sakari Oramo. The FRSO has two Honorary Conductors: Jukka-Pekka Saraste and Sakari Oramo.

Contemporary music forms a major part of the repertoire of the orchestra, which each year premières a number of commissions. Another of its missions is to record all Finnish orchestral music for the Yle archive. The FRSO regularly tours internationally, and have in recent years performed at venues such as Vienna Musikverein, Concertgebouw, Zürich Tonhalle and the Barbican Centre in London. The orchestra's rich and varied discography has met with critical acclaim internationally, and all its concerts are broadcast, usually live, on Yle Radio 1. They can also be heard and watched on the FRSO website (yle.fi/rso).

Hannu Lintu took up the post of chief conductor of the Finnish Radio Symphony Orchestra in 2013, prior to which he held the positions of artistic director and chief conductor of the Tampere Philharmonic Orchestra and principal guest conductor with the RTÉ National Symphony Orchestra in Dublin. Recent highlights include appearances with the Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Orchestre de Chambre de Lausanne and the Royal Scottish National Orchestra. He has also conducted leading orchestras such as the Cincinnati Symphony, London Philharmonic Orchestra, Sydney Symphony and the Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra. Operatic projects include *Tannhäuser* with Tampere Opera, Sallinen's *Kullervo* at Savonlinna Opera Festival, and several productions with the Finnish National Opera.

Hannu Lintu studied cello, piano and then conducting with Jorma Panula at the Sibelius Academy. He participated in masterclasses with Myung-Whun Chung at the Accademia Chigiana in Siena, Italy, and took first prize at the Nordic Conducting Competition in Bergen in 1994. A wide-ranging discography has received international acclaim, as well as nominations to both the Grammy and the *Gramophone* Awards.

Sebastian Fagerlund (s. 1972, Suomi) kuuluu säveltäjänä syvähenkisiin post-modernisteihin, jotka luotaavat orkesteriteoksissaan 2000-luvun maailmassa olemisen muotoja. Säveltäjä on nykykulttuurin ääniherkkä korvintodistaja, joka veistää eksistentiaaliset kokemuksemme soivaan hahmoon.

Fagerlundin musiikkia luonnehtii katkeamattomasti virtaavat kerrokselliset sointimaisemat, joissa kulmikkaan liikevoimaiset kuviot sekä pysähtyneen hau-
toivat ainekset etenevät vahvoina linjoina tai lohkoina omia aikojaan. Tuloksena on vaikutelma väijäämättömistä prosesseista, luonnosta tai koneista, jotka eivät piittaa tapahtumaketjun keskelle joutuneesta ihmisestä.

Usein sävellys hahmottuu kohti sisintä suuntautuvaksi matkaksi, jossa kohdataan tuntemattomia voimia, kafkamaisia painajaisia ja karuja mietiskelyjä, tuhoavia kurimuksia ja uusiutumisen solukkoa. Tyyliä voisi luonnehtia maagiseksi realismiksi: tosiasialliseen kerrontaan yhdistyy surrealistisia aineksia. Pinnan alla säteilee herkeämätön tunne muodonmuutoksesta.

Sinfoniaorkesterin väriasteikosta ja ääritehoista ammentaminen heijastelee impressionismin, modernismin ja jälkiminimalismin perinteitä mutta myös sointiherkkiä musiikin lajeja aina cool jazzista ambienttiin. Niin ikään säveltäjä on mieltynyt musiikin kehollisimpiin tekijöihin: biittiin ja desibeleihin. Manaavissa aiheissa, konemaisissa rytmikuvioissa ja väkivaltaisissa vyöryissä kaikuu niin stravinski-
mainen primitivismi kuin musiikillinen monikulttuurisuus metallista bigbandiin.

Avoimuus eri musiikkiperinteille, musikanttimainen groove ja taiteen yhteisöllisyyttä painottava asenne yhdistää Fagerlundia ja Pekka Kuusistoa, jolle **viulukon-
sertto *Darkness in Light*** (2012) on omistettu. Kuusiston viulismi ja taiteilijoiden yhteistyö toimivat sävellystyön polttoaineena.

Konsertto käynnistyy orkesterin sysimustalla sysäyksellä tuubineen, bassoklari-
netteineen ja patarummun tykytyksineen. Tämän antimateriaan sisältä kimpoaa esiin sooloviulu tärypuhaltimien, peltien ja putkikellon heittämään valokeilaan. Alkaa

solistin taival orkesterin kosmisessa kiirastulessa.

Viulu punnertaa ikiliikkujana ja putoaa mikrointervallien kuiluun. Se iskee kolmois- ja nelioisotteita – suoria ja koukkuja – isorummun takapotkuja vastaan. Se hamuaa huiluäänillään mahdottomia korkeuksia ja kilpistyy kuulumattoman rajalle. Se virittyy maailmankaikkeuden lukusuhteisiin ja ujeltaa liverreliukumia kuin sähköistettyä.

Säveltäjä on puhunut solistin donquijotemaisesta taistelusta orkesterin erilaisuuksia ja -kokoisia koneita vastaan. Koetus jaksottuu kohtauksiksi, joita kilahdukset, humahdukset ja samaa säveltä tykittävät huutomerkkit välimerkittävät. Vaikutelma on kuin solisti kulkisi rinnakkaistodellisuudesta toiseen.

Matka on työläs. Ja kuitenkin viulun veijarimaisessa taiturillisuudessa säteilee myös riemu: ylivertaisen taitoniekan vastustamaton vetovoima.

I osa huipentuu kadenssiin, jossa solistilla on vapaan improvisoinnin mahdollisuus, mistä Kuusisto ottaa ilon irti. Se soi ensin meditatiivisena asetelmana, hieman japanilaisen puutarhan tapaan. Sitten se viuhtoo ja rouhii toistan oudompia sointeja, niin kuin jousi olisi antenni ja viulu radio, joka vastaanottaa ihmeellisiä viestejä toiselta tähdeltä.

II osa on teoksen hidas keskus, alitajuntainen Solaris, jossa kuullaan kummia asteikkoja, avoimien sävelvälien autiutta ja myyttisten vaskien ohilentoja. Suunta on alaspäin, sisälle, ytimeen. Hiljaisimmillaan hajotaan tilaan, jossa ei kuulu kuin hengen ja aineen kitka – paljas oleminen.

III osa palaa maan pinnalle. Solistin hankausaiheet ja orkesterin sävelkojeet soivat vielä laajemmassa näkymässä. Jousten liukumien ja kellopelin kromatiikka kiskovat ylöspäin kuin elokuvallinen kamera-ajo. Vauhti kiihtyy, ja hetken solisti tuntuu kierivän maailman viulukonserttokirjallisuudessa. Jälkipuhe pysäyttää ja pelkistää oleellisen.

Säveltäjän mukaan konsertin nimi viittaa japanilaisen kirjailijan Haruki Murakamin (s. 1949) hienovaraiseen kerrontatyyliin, joka sekoittaa todellisuutta ja epä-

todellisuutta. Samalla nimi kiteyttää musiikin tavan ylittää vastakohtia. Tummuus ja kirkkaus, tonaalisuus ja ei-tonaalisuus, orkesteri ja solisti, yhteisö ja yksilö, tuho ja uusiutuminen – ei ole toista ilman toista.

Valo ja pimeys ovat elämän ja kuoleman perinteisiä vertauskuvia. Kuten Murakamin hahmo toteaa *Tulikärpänen*-novellissa (1983): ”Kuolema ei ole elämän vasta-kohta vaan sen osa.” Kuolema valaisee elämää, koska sen muistaminen voima-peräistää nyt-hetken.

Tummasävyinen on myös orkesteriteos *Ignite* (2010). Säveltäjä on kertonut sen yhteydessä viehtyneensä spiraalimuotoon. Muoto kiertää keskipistettä, joka härmistyy teoksen alkuräjähdyksessä. Aiempiin aineksiin törmätään myöhemmin ikään kuin jatkuvasti ulkonevilla kehillä, mutta suunta voi kiertyä takaisinkin. Idea hahmottuu myös viulukonsertosta.

Ignitessa pyöritään jättiläismäisen spiraalin ulkoreunoilta (osat I–II) sisäänpäin (III) ja takaisin ulos (IV). Kuten säveltäjä on kertonut, mitä ”sisemmäksi” liikutaan, sitä rauhallisemmaksi musiikki muuttuu. Välillä musiikki huurtuu kaasumaisen leijuviksi välisoitoiksi.

Spiraali kuuluu *Ignitessa* myös pyörteisenä kuvastona, kuten asteikkokierteinä, ylös–alas-kuvioina, hyrrämäisinä pärinöinä, toistokuvioiden kehinä, syöverisointuina sekä harpun, marimban, kellojen ja gongien huimaussoiteina.

Spiraali on kiehtonut ihmistä aina muinaisuskoista tieteeseen. Se on luonnon-ilmio, jota löytyy kaikkialta: simpukankuoresta, sormenjäljestä, pyörremyrskystä, DNA:sta, galaksirakenteesta... Kierukka symboloi kosmista voimaa, joka liittää kaiken olevan yhteen – elämän synnyn ja olemassaolon arvoitusta. Ei ihme, että se on myös huimauksen, hypnoosin ja pyörtymisen vertauskuva. Ja ikuisuuden, kuoleman ja helvetin. Ja kasvun, luomisen ja luopumisen.

Igniten runsaat viittaukset eri tyyliihin ja estetiikkoihin ilmentävät niin ikään spiraalin yhteen liittävää luonnetta.

Ignite alkaa niin kuin olisi jo: asteikkopyörre heittää suoraan keskelle raivokasta liikettä. Kuullaan jättimäistä tilan tuntua, imaisevia nieluja, turruttavaa konemaisuutta, palvontamenomaista rytmikkaa ja kelluvaa väreilyä. Toisessa osassa soi putoava liikekuvasto, kytevät tulisoinnit, pohjamöyrintä, kaukomainen englannintorvi, latinalaisgalaktiset tanssit, ihmistä suuremmat soinnut ja muu *film noir* -sävyinen tieteis-impressionismi – eräänlainen *Blade Runner* -pastoraali.

Kolmas osa luhistuu kohti pysähdystä. Yhtäkkiä kuullaan vain bassoklarinettia, tuubaa, patarumpua, harppua ja kontrabassoa. Pimeä hetki on soiva hauta, *tombeau*. Tyhjiydessä häivähtää John Dowlandin (1563–1626) laulu *Sorrow, come!* Melankolian keskukseen ei voi nähdä; musta aukko voidaan havaita vain sen vaikutuksesta ympäristöön.

Finaalin rymy katkeaa leikaten; laajeneva spiraali ei pääty vaan paiskautuu kuulumattomiin.

Teoksen nimi viittaa säveltäjän mukaan jatkuviin ainesten törmäyksiin, joista syttyy uutta energiaa (engl. *ignite* = syttyä, sytyttää); tie kiertää samojen pisteiden ohi yhä uudestaan mutta eri tulokulmissa. Spiraali on energian keskittäjä, kerääjä ja vapauttaja, jolla on aina ajateltu olevan parantava voima.

Fagerlundin orkesterimusiikkia BIS on julkaissut aiemmin *Isola*-levynä (BIS-1707 SACD; 2011), joka sisältää nimikkoteoksensa (2007) ohella *Partitan* (2009) ja klarinettikonserton (2006). Myös uussurrealistinen kamariooppera *Döbeln* (2008–2009) on saatavilla BISin levyllä (BIS-1780 SACD; 2010). Muista Fagerlundin sävellyksistä mainittakoon esimerkiksi konsertot kitaralle (*Transit*, 2013) ja fagotille (*Mana*, 2014) sekä syksyllä 2015 Bergenissä kantaesityksen saava uusi orkesteriteos.

© *Susanna Välimäki* 2014

Arvovaltainen *The Guardian* -sanomalehti on kuvannut **Pekka Kuusistoa** ”viulistiksi, jonka harvinaislaatuinen lahja on tulla soittamukseen musiikiksi pikemmin kuin vain esittää sitä”. Kuusisto on kansainvälisesti tunnettu raikkaasta lähestymistavastaan ohjelmistoon ja myös aikamme musiikin esille tuojana. Hän on kantaesittänyt Sebastian Fagerlundin viulukonserton ja työskentelee säännöllisesti mm. säveltäjien Nico Muhly ja Thomas Adès kanssa. Orkesterisolistina toimimisen lisäksi Kuusisto myös johtaa säännöllisesti esityksiä viulistin ominaisuudessa ja esiintyy ainutlaatuisessa yhteistyössä monia eri taiteenaloja edustavien taiteilijoiden, mm. nykysirkustaiteilija Jay Gilliganin ja folk-muusikko Sam Amidonin kanssa. Suomalainen kansanmusiikki toimii Kuusiston innoituksen lähteenä vaikuttaen suuresti hänen lähestymiseensä viulunsoittoa kohtaan.

Kuusisto on palkitun, Järvenpäässä järjestetyn Meidän Festivaalin taiteellinen johtaja. Hän on saanut Pohjoismaiden neuvoston musiikkipalkinnon ja toiminut residenssitaiteilijana mm. Aldeburghin festivaalilla ja Robeco-kesäkonserttisarjassa Amsterdamin Concertgebouwssa. Kuusiston soitin on Giovanni Battista Guadagnini (1754), jonka omistaa Suomen Kulttuurirahasto.

Radion sinfoniaorkesteri (RSO) on Yleisradion orkesteri, jonka tehtävänä on tuottaa ja edistää suomalaista musiikkikulttuuria. Radio-orkesteri perustettiin vuonna 1927 kymmenen muusikon voimin. Sinfoniaorkesterin mittoihin se kasvoi 1960-luvulla. Orkesterin ylikapellimestari on Hannu Lintu, jonka edeltäjiä ovat olleet muun muassa Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo. RSO:n kaksi kunniakapellimestaria ovat Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo.

RSO:n ohjelmisto sisältää runsaasti nykymusiikkia ja orkesteri kantaesittää vuosittain useita Yleisradion tilausteoksia. RSO:n tehtäviin kuuluu myös koko suomalaisen orkesterimusiikin taltioiminen kantaneuvoille Yleisradion arkistoon. RSO tekee säännöllisesti konserttikiertueita ympäri maailmaa, ja on viime vuosina

esiintynyt muun muassa Wienin Musikvereinissa, Amsterdamin Concertgebouwssa, Zürichin Tonhallsessa sekä Lontoon Barbican Centressä. Orkesterin levytykset ovat saaneet runsaasti kansainvälisiä palkintoja ja ylistäviä arvosteluja. RSO:n kotikanava on Yle Radio 1, joka lähettää orkesterin kaikki konsertit yleensä suorina lähetyksinä. RSO:n verkkosivuilla (yle.fi/rso) voi konsertteja kuunnella sekä katsella korkealaatuisen livekuvan kautta.

Hannu Lintu aloitti Radion Sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina elokuussa 2013. Aikaisemmin hän on toiminut Tampere Filharmonian taiteellisena johtajana ja Helsingborgin Sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Lisäksi hän on ollut Dublinin RTÉ National Symphony Orchestran päävierailija. Viimeaikoina hän on johtanut mm. orkestereita Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Orchestre de Chambre de Lausanne ja Royal Scottish National Orchestra. Lisäksi hän on vierailut useiden johtavien orkestereiden kapellimestarina, kuten Cincinnati Symphony, London Philharmonic Orchestra, the Sydney Symphony ja the Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra. Oopperaproduktiosta mainittakoon *Tannhäuser* Tampereen oopperassa ja Sallisen Kullervo Savonlinnan oopperajuhlilla.

Hannu Lintu on opiskellut pianon- ja sellonsoittoa ensin Turun Konservatoriossa ja myöhemmin Sibelius-Akatemiassa, jossa hänen orkesterinjohdon opettajaan olivat Jorma Panula, Atso Almila, Eri Klas ja Ilja Musin. Hän on täydentänyt opintojaan mm. Sienan kesäakatemiassa Myung-Whun Chungin johdolla. Hän voitti Pohjoismaiset kapellimestarikilpailut 1994. Useat hänen johtamistaan levyistä ovat saavuttaneet palkintoja kotimaassa ja ulkomailla.

Sebastian Fagerlund, 1972 in Finnland geboren, gehört zu den spirituellen postmodernen Komponisten, die mit ihren Orchesterwerken die Seinsweisen in der Welt des 21. Jahrhunderts erkunden. Diese Komponisten sind empfängliche „Ohrenzeugen“ der modernen Kultur und verleihen unseren existentiellen Erfahrungen klingende Gestalt. Fagerlunds Musik ist geprägt von unablässig fließenden, vielschichtigen Klanglandschaften, in denen gewaltsame, kantige Figuren und statische, grübelnde Motive kräftige Linien abstecken oder als unabhängige Blöcke existieren. So entsteht der Eindruck unaufhaltsamer Prozesse natürlicher oder mechanischer Art – und gleichgültig gegenüber jenen, die sich im Zentrum der Ereignisse befinden.

Seine Kompositionen wirken oft wie Reisen in das innere Sein, in deren Verlauf wir unbekanntem Kräften begegnen, kafkaesken Alpträumen und ernsten Betrachtungen, zerstörerischen Strudeln und regenerativem Gewebe. Man könnte seinen Stil als „magischen Realismus“ bezeichnen: Surreale Elemente verbinden sich mit sachlichen Erzählweisen. Unter der Oberfläche ist ständige Veränderung zu spüren.

Durch den Rückgriff auf das Farbenspektrum und den großen Stimmumfang des Symphonieorchesters spiegelt seine Musik nicht nur die Traditionen des Impressionismus, der Moderne und des Post-Minimalismus wieder, sondern auch ein feines Ohr für betont klangfarblich orientierte Genres – vom Cool Jazz bis zur Ambient Music. Ebenso berücksichtigt der Komponist die eher physischen Elemente von Musik: Beat und Dezibel. Wir hören insistente Motive, maschinische rhythmische Figuren und gewaltige Lawinen, die an Strawinskys Primitivismus und an einen musikalischen Multikulturalismus von Heavy Metal bis Bigband denken lassen.

Offenheit für verschiedene Musiktraditionen, musikantischer „Groove“ und eine Haltung, die die Gemeinschaftlichkeit von Kunst betont – diese Aspekte vereinen Fagerlund und Pekka Kuusisto, dem das **Violinkonzert *Darkness in Light*** (*Dun-*

kelheit in Licht, 2012) gewidmet ist. Kuusistos geigerisches Können und die gemeinsame Zusammenarbeit beflügelten den Kompositionsprozess.

Das Konzert beginnt mit stockfinsterer Bewegung im Orchester, zu der das Pochen von Tuba, Bassklarinette und Pauken beiträgt. Aus dem Inneren dieser Antimaterie schnell die Solovioline zu einem Lichtpfeil empor, der von den unruhigen Holzbläsern, dem Becken und den Röhrenglocken gestaltet wird. Und so beginnt die Reise des Solisten in das kosmische Fegefeuer des Orchesters.

Die Geige rackert wie ein Perpetuum mobile und steigt hinab in den Abgrund der Mikrointervalle. Ihre Tripel- und Quadrupelgriffe zielen. Mit Flageolettklängen erreicht sie unmögliche Höhen, um sich vom Rand der Unhörbarkeit abzustoßen. Sie stimmt sich ein auf die Verhältnisse des Universums und pfeift, wie elektrisiert, in Glissandotrillern.

Der Komponist hat von dem quichotesken Kampf des Solisten gegen die verschiedenen und unterschiedlich großen Maschinen des Orchesters gesprochen. Diese Herausforderung teilt sich in Szenen auf, die von Pfeifen, Schleifen und „Ausrufezeichen“ auf ein und demselben Ton unterbrochen werden. Es ist, als ob der Solist von einer Realität in eine parallele andere wandere. Die Reise ist eine mühsame – dennoch aber strahlt die schelmenhafte Virtuosität der Violine auch Freude aus: unwiderstehlicher Reiz unvergleichlicher Meisterschaft.

Der erste Satz gipfelt in einer Kadenz, in der der Solist frei improvisieren darf – was Kuusisto mit Begeisterung nutzt. Die Kadenz beginnt in einem meditativen Umfeld, ein wenig wie in einem japanischen Garten. Dann rotiert und schleift sie immer fremdere Klänge herbei, als ob der Bogen wie eine Antenne und die Geige wie ein Radio wundersame Nachrichten von einem anderen Stern empfangen.

Der zweite Satz ist das langsame Herzstück des Satzes, ein unterbewusstes Gebilde in der Art von Tarkowskis *Solaris*, in dem wir seltsame Skalen vernehmen, die Trostlosigkeit leerer Intervalle und den vorbeiziehenden Klang geheimnisvoller Blechbläser. Es geht nach unten, nach innen, zum Kern. Die Musik zerfällt in einen

sehr ruhigen Zustand, in dem das Einzige, das man hört, die Spannung zwischen Geist und Materie ist – nackte Existenz.

Der dritte Satz kehrt zur Erde zurück. Die aggressiven Motive der Violine und die Orchestergruppierungen erscheinen in einer größeren Perspektive. Die Streicher-glissandi und die Chromatik des Glockenspiels weisen nach oben wie eine Filmkamera, die hochschwenkt und herauszoomt. Der Bewegungsimpuls steigert sich, und für einen Moment scheint der Solist das Violinkonzertrepertoire der Welt zu durchstreifen. Der Epilog lässt den Hörer innehalten und nachdenken; er ist auf das Wesentliche reduziert.

Der Titel des Konzerts bezieht sich, so der Komponist, auf den subtilen Erzählstil des japanischen Autors Haruki Murakami (geb. 1949), in dem sich Reales und Surreales mischen. Zugleich illustriert der Titel die Art und Weise der Musik, Unterschiede aufzuheben. Dunkelheit und Licht, Tonalität und Atonalität, Orchester und Solist, Gemeinschaft und Individuum, Zerstörung und Erneuerung – das eine kann nicht ohne das andere sein.

Licht und Dunkelheit sind traditionelle allegorische Darstellungen von Leben und Tod. Wie Murakamis Held in der Novelle *Glühwürmchen* (*Hotaru*, 1983) sagt: „Der Tod ist nicht das Gegenteil des Lebens, sondern ein Teil von ihm“. Der Tod erhellt das Leben, denn an ihn erinnert zu werden, intensiviert den gegenwärtigen Augenblick.

Das Orchesterwerk *Ignite* (*Entfachen*, 2010) ist ebenfalls von dunkler Stimmung grundiert. Hier hat der Komponist seine Vorliebe für Spiralformen angesprochen. Die Form kreist um einen zentralen Punkt, der in den anfänglichen Eruptionen des Werks enthalten ist. Im Verlauf des Werks begegnen wir diesen Materialien immer wieder wie aus der Sicht einer ständig anwachsenden Umlaufbahn; die Richtung der Spiralbewegung kann auch umgekehrt werden; diese Idee findet sich auch im Violinkonzert.

In *Ignite* windet sich eine riesige Spirale vom Außenrand (Sätze I–II) bis zur Mitte (III) und dann wieder hinaus (IV). Der Komponist hat darauf hingewiesen, dass die Musik desto ruhiger wird, je weiter wir nach „innen“ kommen. Manchmal verklingt die Musik in gasähnlichen, beunruhigenden Zwischenspielen. Die Spirale lässt sich auch in vielfältigen Drehmotiven erkennen: kreisende Wirbel, gerundete Repetitionsfiguren, Whirlpool-Klänge, Drehskalen, steigende und fallende Motive und die schwindelerregenden Klänge von Harfe, Marimba, Glocken und Gongs.

Die Spirale hat die Menschheit seit jeher fasziniert – von den alten Religionen bis zur modernen Wissenschaft. Sie ist ein natürliches Phänomen, das sich überall findet: in Muschelschalen, Fingerabdrücken, Wirbelwinden, DNA, der Struktur von Galaxien und so weiter. Sie symbolisiert die kosmische Kraft, die alles miteinander verbindet, das Rätsel vom Ursprung des Lebens und der Existenz. Kein Wunder, dass es auch ein Bild für Schwindelgefühl, Hypnose und Ohnmacht ist. Und für Ewigkeit, Tod und Hölle. Und für Wachstum, Erschaffung und Verzicht. Ebenso sind die vielen Verweise auf andere Stile und Ästhetiken in *Ignite* Ausdruck eines einheitlichen, mit der Spirale verbundenen Charakters.

Ignite beginnt, als sei es bereits immer da gewesen: Ein Strudel zieht uns direkt hinein in eine frenetische Bewegung. Wir gewinnen den Eindruck eines gewaltigen Raums, hören saugende, schluckende Klänge, betäubende mechanische Geräusche, bacchanalische Rhythmen und fließende Wellen. Im zweiten Satz erleben wir Bilder des Fallens, schwelende Klänge, ein orientalisches Englischhorn, lateinamerikanische galaktische Tänze, Akkorde, wie sie so laut kein menschliches Wesen erzeugen kann, und ähnlichen Science-Fiction-Impressionismus im Film noir-Stil – eine Art *Blade Runner*-Pastorale.

Der dritte Satz stürzt ab in Richtung eines kompletten Stillstands. Plötzlich hören wir nur die Bassklarinette, die Tuba, Pauken, Harfe und Kontrabass. Dieser Moment der Finsternis ist ein klingender Grabstein, ein Tombeau. Die Leere erinnert von fern an das Lied *Sorrow, come!* von John Dowland (1563–1626). Wir können

das Zentrum der Melancholie nicht sehen (wie wir auch ein Schwarzes Loch nicht wirklich sehen können) – wir sehen nur ihren Einfluss auf ihre Umgebung.

Urplötzlich bricht der Lärm des Finales herein; die wachsende Spirale endet nicht, sondern wird in das Reich der Unhörbarkeit hinausgeworfen.

Der Titel des Werkes bezieht sich, so der Komponist, auf die unablässige Kollision von Ideen, die neue Energie „entfacht“; im Verlauf passieren wir dieselben Punkte mehrmals, aber unter verschiedenen Einfallswinkeln. Durch die Spirale wird Energie fokussiert, gebündelt und freigesetzt – und immer als heilende Kraft verstanden.

Bei BIS sind verschiedene Orchesterwerke von Fagerlund auf dem Album „Isola“ erschienen (BIS-1707 SACD, 2011), das neben dem Titelwerk (2007) die *Partita* (2009) und das Klarinettenkonzert (2006) enthält. Außerdem ist die neo-surrealistische Kammeroper *Döbeln* (2008/09) lieferbar (BIS-1780 SACD, 2010). Zu Fagerlunds übrigen Orchesterwerken gehören Konzerte für Gitarre (*Transit*, 2013) und Fagott (*Mana*, 2014) sowie ein neues Werk, das im Herbst 2015 in Bergen uraufgeführt wird.

© *Susanna Välimäki* 2014

Von *The Guardian* als Geiger charakterisiert, „dessen seltene Gabe es ist, Musik nicht einfach zu spielen, sondern mit ihr eins zu werden“, ist der finnische Geiger **Pekka Kuusisto** international bekannt für seine frische Herangehensweise an das Repertoire. Als Verfechter neuer Musik hat Kuusisto Sebastian Fagerlunds Violinkonzert uraufgeführt und arbeitet regelmäßig mit Komponisten wie Nico Muhly und Thomas Adès zusammen.

Neben seinen Auftritten als Konzertsolist dirigiert Kuusisto regelmäßig von der Violine aus und kooperiert mit Akteuren des gesamten künstlerischen Spektrums;

einzigartige Projekte haben ihn etwa mit dem Jongleur Jay Gilligan und dem Folk-musiker Sam Amidon zusammengeführt. Die traditionelle finnische Musik dient ihm als Inspirationsquelle und ist von großem Einfluss auf seinen geigerischen Ansatz.

Kuusisto ist Künstlerischer Leiter des preisgekrönten „Our Festival“ in Järvenpää, Sibelius' Heimatstadt. Er wurde mit dem Musikpreis des Nordischen Rats ausgezeichnet; beim Aldeburgh Festival und den Robeco Zomerconcerten des Concertgebouw Amsterdam war er Artist-in-Residence. Pekka Kuusisto spielt eine Giovanni Battista Guadagnini aus dem Jahr 1754, die ihm freundlicherweise von der Finnish Cultural Foundation zur Verfügung gestellt wird.

Das **Finnische Radio-Symphonieorchester** (FRSO) ist das Orchester des Finnischen Rundfunks (Yle); zu seinen Aufgaben gehört die Förderung der finnischen Musikkultur. 1927 als zehnköpfiges Ensemble gegründet, wuchs es in den 1960er Jahren auf Symphonieorchesterstärke an. Sein heutiger Chefdirigent ist Hannu Lintu; zu seinen namhaften Vorgängern gehören Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste und Sakari Oramo. Das FRSO hat zwei Ehren-dirigenten: Jukka-Pekka Saraste und Sakari Oramo.

Zeitgenössische Musik bildet einen wesentlichen Bestandteil des Repertoires; jedes Jahr wird eine Reihe von Auftragskompositionen uraufgeführt. Zu seinen Aufgaben gehört auch, die gesamte finnische Orchestermusik für das Archiv des Yle einzuspielen. Das FRSO unternimmt regelmäßig internationale Tourneen und ist in den letzten Jahren u.a. im Wiener Musikverein, dem Concertgebouw Amsterdam, der Tonhalle Zürich und dem Barbican Centre in London aufgetreten. Die umfangreiche und vielseitige Diskographie des Orchesters hat international Lob der Kritik erhalten; sämtliche seiner Konzerte werden, zumeist live, auf Yle Radio 1 ausgestrahlt. Außerdem können sie auf der Website des FRSO (yle.fi/rso) gehört und gesehen werden.

Hannu Lintu übernahm im Jahr 2013 das Amt des Chefdirigenten des Finnischen Radio-Symphonieorchesters; zuvor war er Künstlerischer Leiter und Chefdirigent des Tampere Philharmonic Orchestra und Erster Gastdirigent des RTÉ National Symphony Orchestra in Dublin. Zu den aktuellen Highlights gehören Auftritte mit dem Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, dem Deutschen Symphonie-Orchester Berlin, dem Orchestre de Chambre de Lausanne und dem Royal Scottish National Orchestra. Außerdem hat er führende Orchester wie das Cincinnati Symphony, das London Philharmonic Orchestra, das Sydney Symphony Orchestra und das Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra geleitet. Zu seinen Opernprojekten zählen *Tannhäuser* an der Tampere Oper, Sallinen's *Kullervo* bei den Savonlinna-Opernfestspielen und mehrere Produktionen an der Finnischen Nationaloper.

Hannu Lintu studierte zunächst Violoncello und Klavier, dann Dirigieren bei Jorma Panula an der Sibelius-Akademie. Er nahm an Meisterkursen bei Myung-Whun Chung an der Accademia Chigiana in Siena teil; 1994 gewann er den 1. Preis bei der Nordic Conducting Competition in Bergen. Seine breitgefächerte Diskographie hat international Beifall erhalten und wurde für den Grammy und die *Gramophone Awards* nominiert.

Né en Finlande en 1972, **Sebastian Fagerlund** est l'un des compositeurs postmodernes spirituels qui, avec leurs œuvres orchestrales, explorent les modes d'être dans le monde du 21e siècle. Ces compositeurs sont des « témoins auditifs » réceptifs de la culture moderne, sculptant nos expériences existentielles en une forme sonore.

La musique de Fagerlund se caractérise par un coulant incessant, des paysages sonores étagés où des figures angulaires énergiques et des motifs sombres statiques décrivent des lignes fortes ou existent comme blocs indépendants. Cela donne l'impression de processus inexorables, naturels ou mécaniques, indifférents à ceux qui se trouvent au centre des événements.

Ses compositions sont souvent formées comme des voyages dans l'être intérieur, au cours duquel nous rencontrons des forces inconnues, des cauchemars à la Kafka et des contemplations austères, des maelstroms destructeurs et du tissu régénérateur. Son style peut être caractérisé comme « du réalisme magique » : des éléments de surréalité sont alliés à un récit factuel. On perçoit sous la surface un sentiment continu de transformation.

En s'appuyant sur la gamme de couleurs et l'extrême étendue de l'orchestre symphonique, sa musique reflète non seulement les traditions d'impressionisme, de modernisme et de post-minimalisme mais aussi une bonne oreille pour les genres musicaux orientés sur le timbre, du cool jazz à la musique d'ambiance. De même, le compositeur prend en ligne de compte les éléments plus physiques de la musique : le rythme et le nombre de décibels. On entend des motifs incessants, des figures rythmiques de machine et de violentes avalanches qui font allusion au primitivisme de Stravinsky et au multiculturalisme musical passant du heavy metal au big band.

Une ouverture aux diverses traditions musicales, une « rainure » musicale et une attitude qui met l'accent sur la communalité de l'art unissent Fagerlund et Pekka Kuusisto à qui le concerto pour violon *Darkness in Light* (2012) est dédié. La dex-

térité de Kuusisto au violon et leur collaboration artistique a nourri le processus de composition.

Le concerto commence avec un mouvement noir comme de l'encre dans l'orchestre, utilisant par exemple le ronflant du tuba, clarinette basse et timbales. De l'intérieur de cette antimatière, le violon solo rebondit dans un puits de lumière projeté par le battement des bois, cymbales et des cloches tubulaires. C'est ainsi que commence le voyage du soliste dans le purgatoire cosmique de l'orchestre.

Le violon se débat comme en perpétuel mouvement et descend dans l'abîme de micro-intervalles. Ses triples et quadruples cordes sont comme des coups de poing directs et en crochet vers les temps marqués de la grosse caisse. Il atteint des hauteurs impossibles au moyen des flageolets et rebondit sur le bord de l'inaudibilité. Il s'accorde à des ratios de l'univers et siffle des trilles glissando comme s'il était électroifié.

Le compositeur a fait mention de la lutte du soliste comme un Don Quichotte contre les diverses machines de différentes dimensions de l'orchestre. Le défi est divisé en scènes, ponctué par des cliquettements, des bruissements et des « points d'exclamation » sur une seule et même note. L'impression est que le soliste passe d'une réalité à une autre parallèle. Le voyage est ardu – mais la joie émane cependant de la virtuosité picaresque du violon : l'attrait irrésistible d'une maîtrise incomparable.

Le premier mouvement aboutit à une cadence où le soliste a l'occasion d'improviser librement, ce que Kuusisto fait avec enthousiasme. La cadence commence dans un cadre méditatif, un peu à la manière d'un jardin japonais. Puis il s'agit et broie des sons toujours plus étranges, comme si l'archet était une antenne et le violon, un radio, captant des messages merveilleux venus d'une autre étoile.

Le second mouvement est le mouvement lent central de l'œuvre, une entité subconsciente comme *Solaris* de Tarkovsky où l'on entend d'étranges gammes, la désolation d'intervalles de cordes à vide et le son de cuivres mystérieux dans un

vol furtif. La direction est descendante, vers l'intérieur, vers le noyau. La musique s'écroule en un état très calme où seule la friction entre l'esprit et la matière se fait entendre – l'existence nue.

Le troisième mouvement revient sur terre. Les motifs abrasifs du soliste et les groupements orchestraux prennent place dans une perspective plus vaste. Les glissandos des cordes et le chromatisme du glockenspiel se tordent comme une caméra qui montre un gros plan. L'élan augmente et, pour un moment, le soliste semble parcourir le répertoire mondial du concerto pour violon. À l'épilogue, l'auditeur doit s'arrêter et penser ; il est réduit à l'essentiel.

Selon le compositeur, le titre du concerto se réfère au style narratif subtil de l'auteur japonais Haruki Murakami (né en 1949) qui mêle le réel et le surréaliste. En même temps, le nom illustre la manière de la musique de transcender les distinctions. Ténèbre et lumière, tonalité et atonalité, orchestre et soliste, communauté et individu, destruction et renouvellement – l'un ne peut exister sans l'autre.

La lumière et les ténèbres sont des représentations allégoriques traditionnelles de la vie et de la mort. Comme le personnage de Murakami dit dans le roman (*Hotaru* ; 1983) : « La mort n'est pas à l'opposé de la vie, elle en fait plutôt partie. » La mort illumine la vie parce que d'en être rappelé intensifie le moment présent.

L'œuvre pour orchestre *Ignite* (2010) baigne aussi dans une atmosphère sombre. Le compositeur parle ici de sa prédilection pour la forme de spirale. La forme tourne autour d'un point central formé dans les éruptions du début de la pièce. Au cours de l'œuvre, nous confrontons ces matériels encore et encore comme à partir du point de vue d'une orbite en continuelle expansion ; la direction du mouvement en spirale peut aussi être renversée. Cette idée se retrouve également dans le concerto pour violon.

Dans *Ignite*, une énorme spirale serpente depuis l'extérieur (mouvements I–II) vers le centre (III) et du centre à l'extérieur (IV). Ainsi qu'expliqué par le compo-

teur, plus nous voyageons vers l'intérieur, plus la musique s'apaise. Parfois, la musique s'éteint dans des interludes sinistres de gaz. La spirale peut aussi être entendue dans l'imagerie tourbillonnante : des roulements qui tournoient, des anneaux de figures répétées, des sonorités circulaires, des gammes sinueuses, des figures ascendantes et descendantes et les sons étourdissants de la harpe, du marimba, des cloches et des gongs.

La spirale a fasciné l'humanité, des anciennes religions à la science moderne. C'est un phénomène naturel qu'on trouve partout : dans des coquilles de moules, des empreintes digitales, des tourbillons, le DNA, la structure de galaxies, etc. Elle symbolise le pouvoir cosmique qui relie tout, l'énigme de l'origine de la vie et de l'existence. Il n'est pas surprenant non plus qu'elle soit une représentation du vertige, de l'hypnose et de l'évanouissement. Et de l'éternité, de la mort et de l'enfer. Et de la croissance, de la création et du renoncement. De même, les nombreuses références à d'autres styles et esthétiques dans *Ignite* expriment un caractère unifiant associé à la spirale.

Ignite commence comme s'il avait déjà existé : un vortex nous projette directement au milieu d'un mouvement frénétique. Nous gagnons une impression de grand espace, entendant des sons de succion et de déglutition, des bruits mécaniques engourdisants, des rythmes bachiques et des ondulations flottantes. Le second mouvement nous fait entendre des images de chute, d'un feu qui couve, d'un cor anglais oriental, de danses galactiques latinos, d'accords plus forts que ce qu'un humain peut produire et d'autre impressionnisme de science fiction de genre film noir – une sorte de pastorale de *Blade Runner*.

Le troisième mouvement dégringole vers un arrêt complet. On n'entend soudainement que la clarinette basse, le tuba, les timbales, la harpe et la contrebasse. Ce moment de noirceur est une tombe sonore, un tombeau. Le vide rappelle de loin la chanson *Sorrow, come!* de John Dowland (1563–1626). On ne peut pas voir le centre de la mélancolie, de même qu'on ne peut pas réellement voir un trou noir,

juste observer son influence sur ses environs.

Le bruit du finale s'arrête soudainement ; l'élargissement de la spirale continue mais il est projeté dans le domaine de l'inaudible.

Selon le compositeur, le titre de l'œuvre se réfère à la constante collision des idées qui enflamme (« ignite ») de la nouvelle énergie ; en route, nous nous trouvons aux mêmes points plusieurs fois mais à différents angles d'incidence. La spirale est la focalisation de l'énergie, caprice et libératrice, toujours vue comme une force de guérison.

BIS a déjà fait paraître des œuvres pour orchestre de Fagerlund sur le disque *Isola* (BIS-1707 SACD ; 2011) qui renferme – en plus de la pièce du titre (2007) – *Partita* (2009) et le Concerto pour clarinette (2006). L'opéra de chambre néo-surréaliste *Döbeln* (2008–2009) est aussi disponible (BIS-1780 SACD ; 2010). Parmi les autres œuvres de Fagerlund se trouvent des concertos pour guitare (*Transit*, 2013) et basson (*Mana*, 2014) ainsi qu'une nouvelle composition qui sera créée à Bergen en automne 2015.

© *Susanna Välimäki* 2014

Décrit par *The Guardian* comme « un violoniste dont le talent rare est de devenir plutôt que de jouer la musique qu'il interprète », le violoniste finlandais **Pekka Kuusisto** est célèbre dans le monde entier pour sa nouvelle approche du répertoire. Un défenseur de la musique nouvelle, Kuusisto a créé le concerto pour violon de Sebastian Fagerlund et il collabore régulièrement avec les compositeurs Nico Muhly et Thomas Adès entre autres.

En plus de ses concerts de concertos solos, Kuusisto dirige souvent de son violon et il s'engage avec des artistes de la gamme artistique dans des collaborations exceptionnelles dont avec le jongleur Jay Gilligan et le musicien de folklore Sam

Amidon. La musique traditionnelle finlandaise sert de source d'inspiration, influençant grandement son approche du violon.

Kuusisto est directeur artistique du primé « Our Festival » de Järvenpää, la ville natale de Sibelius. Il est récipiendaire du Nordic Council Music Prize et ses résidences comptent le festival d'Aldeburgh et le Robeco Zomerconcerten du Concertgebouw d'Amsterdam. Il joue sur un violon de Giovanni Battista Guaragnini de 1754 gracieusement prêté par la Fondation culturelle de Finlande.

L'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise (ORSF) est l'orchestre de la Compagnie de diffusion de la Finlande (Yle) dont la mission est de promouvoir la culture musicale finlandaise. Fondé en 1927 comme un ensemble de dix musiciens, il est parvenu à l'effectif d'un orchestre symphonique dans les années 1960. Son chef principal actuel est Hannu Lintu dont les illustres prédécesseurs comptent Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste et Sakari Oramo. Jukka-Pekka Saraste et Sakari Oramo sont les deux chefs honoraires de l'ORSF.

La musique contemporaine forme une partie importante du répertoire de l'orchestre qui crée annuellement plusieurs commandes. Une autre de ses missions est d'enregistrer toute la musique orchestrale finlandaise pour les archives de Yle. L'ORSF entreprend souvent des tournées internationales et s'est produit ces dernières années au Musikverein de Vienne, Concertgebouw, Tonhalle de Zurich et centre Barbican à Londres entre autres grandes salles. La discographie de l'orchestre, riche et variée, a été reçue avec enthousiasme par les critiques internationaux et tous ses concerts sont diffusés, la plupart du temps en direct, sur Yle Radio 1. On peut aussi les entendre et les voir sur le site web d'ORSF (yle.fi/rso).

Hannu Lintu entra en fonction comme chef principal de l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise en 2014, après avoir occupé les postes de directeur artistique et chef principal de l'Orchestre Philharmonique de Tampere et de principal

chef invité de l'Orchestre Symphonique National de la RTÉ à Dublin. Les récents faits saillants de sa carrière comptent des concerts avec l'Orchestre Philharmonique Royal de Stockholm, le Deutsches Symphonie-Orchestra Berlin, l'Orchestre de Chambre de Lausanne et le Royal Scottish National Orchestra. Il a dirigé aussi d'importants orchestres dont l'Orchestre Symphonique de Cincinnati, l'Orchestre Philharmonique de Londres, l'Orchestre Symphonique de Sydney et l'Orchestre Symphonique Métropolitain de Tokyo. Des projets d'opéra comptent *Tannhäuser* avec l'Opéra de Tampere, *Kullervo* de Sallinen au festival d'opéra de Savonlinna et plusieurs productions avec l'Opéra National de Finlande.

Hannu Lintu a étudié le violoncelle, le piano et ensuite la direction avec Jorma Panula à l'Académie Sibelius. Il a participé à des cours de maître avec Myung-Whun Chung à l'Accademia Chigiana à Sienne en Italie et a gagné le premier prix au Concours de direction nordique à Bergen en 1994. Sa vaste discographie a fait l'éloge des critiques du monde entier et plusieurs disques ont été mis en nomination pour des prix Grammy et Gramophone.

ALSO ON BIS BY SEBASTIAN FAGERLUND:

ISOLA

Clarinet Concerto · Partita for string orchestra and percussion
Isola for symphony orchestra

GOTHENBURG SYMPHONY ORCHESTRA · DIMA SLOBODENIOUK *conductor*

CHRISTOFFER SUNDQVIST *clarinet*

BIS-1707 SACD

Recording of the Month *MusicWeb International* · Double 5 star review *BBC Music Magazine*

'Displays boundless technical resource at the service of a considerable imagination... snap this one up.' *International Record Review*

'Energetic, punchy and eclectic... Dedicated performances and fine recording quality give the music every chance to speak.' *Gramophone*

«Fagerlund possède toutes les aptitudes à jouer dans la cour des grands. Des très grands... A ne pas manquer.» *ResMusica.com*

„Fagerlund schreibt eine ausgesprochen klangersinnliche, man könnte sagen neo-impressionistische Musik, die mit einem gehörigen Schuss strawinskyischer Motorik versehen, unmittelbar anspricht ... eine Musik, die im besten Sinne bodenständig ist.“ *klassik-heute.de*

This recording has been supported by the Finnish Music Foundation (MES)

The music on BIS's Hybrid SACDs can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording: August 2013 [*Ignite*] and December 2013 [Violin Concerto] at the Helsinki Music Centre, Finland
Producer: Laura Heikinheimo
Sound engineers: Enno Mäemets/Editroom and Anna-Kaisa Kemppi/YLE
Equipment: DPA, Schoeps and Sennheiser microphones; DAD and Studer microphone preamplifiers / high-resolution A/D converters; ProTools and Pyramix workstations, Lipinski and PSI loudspeakers
Original format: 24-bit / 48 kHz
Post-production: Editing: Anna-Kaisa Kemppi/YLE
Mixing: Enno Mäemets/Editroom
Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Susanna Välimäki 2014
Translations: Andrew Barnett (English); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chené (French)
Booklet photo of Sebastian Fagerlund: © Maarit Kytöharju
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30
info@bis.se www.bis.se

BIS-2093 © & © 2015, BIS Records AB, Åkersberga.

Pekka Kuusisto, Sebastian Fagerlund and Hannu Lintu during the recording of 'Darkness in Light'
© Veikko Kähkönen

Front cover image: On 7th October 2010, the new moon passed directly between NASA's Solar Dynamics Observatory, or SDO, and the sun. With SDO watching the sun in a wavelength of extreme ultraviolet light, the dark moon created a partial eclipse of the sun. © NASA